

laag ook
in 1944
vreugde
zijn wij
arom wij

er scherp
heeft die
geten?
idens een
nodigd in
eval doet
enkelens

partij niet
F. L. Bos
e hebben
hun ge-
rangers
n bij ons

ns man
I, dat er
ur de den
h maar"
l zeggen,
at er te
irzwegen,
r hij toe
le vraag:
aar later
de daard-
ndenzen;
uste van
oor hem;
weloover-
bepaalde
vrij geen
toch zit?
t men
iet; maar
dat het
en mede-
is door
gen, wat
beleggen
pwekken,
er ingrij-

den week
de door
het voe-
maar
aron-
staat,
en.
oster-
it ver-
deze

actualiteit
de baan:

7, V, etc.
I, dat die
e volgen-
rbeek III
aanknoo-
alle actu-

ar zegt:
liteit

Vij willen
rypen die

n mist.
eer naar
t hij, dat
hig. Zal
anderen,
g samen-
Wij ver-
en alleen

derschei-
brieven,
engewone
e, want
rief zelfs
dezeifde
zijn (ik
legt, dan
niets af,
het mij
aken van
al enkele
dominee
Bos ons
tijn we

nde over,

ook maar één vinger uit te steken voor het bijeen-
roepen van een buitengewone synode. Primo, om-
dat ik maar een heel gewoon mannetje ben, en niet
eens ouderling. Secundo, omdat ik niet weet, of
er iets aan de hand is, dat, wel omschreven zijnde,
haast heeft; heeft mijn correspondent iets, dan zal
hij ongetwijfeld zijn best gedaan hebben. Tertio:
omdat de termijn, aangeduid in andere, nog loopende
verzekeringen („dan en dan gebeurt er wat”), nog
niet is afgelopen. Quarto, omdat, nu Oosterbeek
zijn actualiteit verloren heeft, we dus weer met een
schoone lei kunnen beginnen als men dat werkelijk
wil. Quinto, omdat de zaak der eenheid, b.v. met
de Chr. Gereformeerde Kerken, of met anderen, die
met ons op eenzelfde belijdenis staan (en niet zich
allerlei vreemde bindings-kenmerken-die-toch-geen-
kenmerken-heeten, hebben aangemeten, om daarmee
ons de deur voor den neus dicht te gooien en te hou-
den) rustig aan de orde komen moet, en b.v. voor wat
de Chr. Geref. Kerken betreft, nog in correspondentie
is. Dr Bos zal toch (zelfs op zijn standpunt) niet
meenen, dat de eenheid alleen met onze uitwerpers
moet worden gezocht? Dan, lijkt het me, dat eerst
aan bod moeten kunnen komen, voor wat ons be-
treft, degenen, die ons niet hebben uitgeworpen;
alle Ding hat seine Zeit. Sexto: omdat ik nog steeds
van niemand heb gehoord, wáárover hij nu heel
precies praten wil. Septimo: omdat een open
en opbouwende samenspreking over levende vragen
van belijden of van samenleven slechts geschieden kan,
als we ophouden elkaar voor de oogen van de uitwer-
pers zwart te maken met wat niet juist
is: als b.v. ds Vellenga van Meppel uit het blad van
dr F. L. Bos c.s. citeert, en dan dént, bij ons „In
de keuken” gekeken te hebben; of, als het blad
van dr Ridderbos-dr Berkouwer over ds B. Kok van
de Prot. Ref. Church (die in Groningen preekte) din-
gen citeert die uit dit blad van dr Bos c.s. zijn over-
genomen, terwijl geen van beide synodale bladen weet,
wat werkelijk in de keuken bij ons te doen ge-
weest is, omdat wat De Roeper schreef, niet juist
was, dan zeg ik: geeft elkaar als broeders maar zoo
scherp mogelijk met den stok der waarheid om de
ooren, maar spreekt over elkaar geen onjuistheden,
terwijl onze ergste vijanden — ik bedoel: polemici —
gereed staan, het te misbruiken. Octavo: omdat ik
niet graag semi-publieke dingen doe met menschen,
van wie ik kan vermoeden, of weten, dat ze te ge-
elijker tijd nog contacten onderhouden met die-
genen, die de kerkhistorie net zoo verkeerd voorstel-
len als dr H. N. Ridderbos; om de waarheid te zeggen
vind ik, dat juist dr F. L. Bos, die kerkhistorische
verdienste heeft, zich zeer waarneembaar — dit laatste
dan vanwege het gehengel naar dr Bos' eigen
avondmaalsgenooten — érgeren moest aan de kerk-
historische misteekening van dr Ridderbos, schrijven-
de in De Strijdende Kerk, terwijl redacteur van dat
Ridderbos ten dienste staande orgaan iemand is, met
wien alle Oosterbeekenaars samen hebben geboden in
conferenties, waarvan nu wel dr Bos verklaart, dat ze
alle actualiteit verloren hebben, maar waarvan die an-
deren dat nog niet hebben gezegd.

Om kort te gaan: ik wil, tenelinde geen enkel licht-
punt te verwaarloozen, want dat ware misdadig, graag
publiek en dankbaar noteeren: volgens dr F. L. Bos
is Oosterbeek nu voor altijd van de baan.

Op één vraag, die ik maanden geleden stelde, krij-
gen we dus allemaal thans antwoord. Een verblijvend
antwoord.

Ook ik hoop, dat 1950 een hernieuwd samen-optrek-
ken mogelijk maakt.

Maar we zullen, willen we verder komen, dan klaar-
heid noodig hebben op deze punten: wil men graag
met ons de kerken bouwen, den kerkelijken weg be-
gaan, alle besloten conferenties met name met onze
vervolgers, beëindigen, precies zeggen, waarover men
wil spreken, zich daaraan houden, en vooral: met ons
God danken, dat wij een kerk hebben, en weten te moe-
ten hebben, die voor allerlei „geestesgesteldheid”
open staat, als maar wordt gehandeld naar de be-
staande normen, en accoorden? Dat gezeur over nieu-
we bindingen houdt dan vanzelf wel op. En dat gemy-
thologiseer over synodocraten, die „zoo graag” zouden
willen, neemt dan ook een end. We moeten eindelijk
eens de sprookjeskamer van Moeder de Gans uit.

Een duidelijk antwoord zou ongetwijfeld zuiverend
kunnen werken.

En laat men maar niet meer formuleeren. Dr Bos
formuleert, vreezen we, nog veel te veel. Hij zegt daar:
dat zijn historisch oordeel inzake den gang der vrij-
making vrij moet blijven. Nu, dat vind ik ook; het
mijne net zoo goed. Als ons historisch oordeel maar
historie-getrouw is. Maar als b.v. de beschuldiging
van agitatie in vrijmakingsdagen na zooveel maanden
blijkt niemand te treffen, en alleen maar tenden-
zen betreft, nu, noem het dan niet zoo geleerd: histo-
risch oordeel.

Om niet misverstaan te worden: de nieuwe formu-
les van dr Bos over kerkrecht en „houden-voor” aan-
vaard ik niet; maar met genoeg willen we ook deze,
gelijk vele andere, begraven, of erover handelen. Ze
hebben echter nog minder actualiteit dan het
thans afgedane Oosterbeek ooit heeft gehad. Want ik
heb te maken met de accoorden van de synodocratie
van 1944. Daarmee mag ik nooit accoord gaan, om-
dat ik dan de eenheid van de schapen in den weg zou
staan, die ik net zoo hard heb te zoeken als dr F. L.

Bos; die zochten we dan ook toen geantwoord is in
1944 op die vijf accoordvragen: neen, neen, neen, neen,
neen. Laat mij nu één keertje roemende onwijs wor-
den: dat vijfmaal neen zocht de eenheid. Dat neen
handhaven, is nog de eenige weg voor bewaring van
de eenheid. De rest is geen eenheid, maar samenklit-
ting.

Dat neen heeft zijn actualiteit nog niet ver-
loren, want de vragers zeggen: de vragen zijn actueel,
en blijven gehandhaafd.

En, als dr Bos van eenheid spreekt, laat hem dan
eens letten op wat er met „onze menschen” gebeurt in
kringen, waar synodocratische machtsconcentraties
zijn.

Laat ons rustig blijven gaan in de accoorden van be-
lijdenis en kerkenordening, en verder niets, van Den
Haag niet, en van Oosterbeek niet, en van dr Bos niet,
en van ondergeteekende heelemaal niet. Maar laat ons
vrij in het danken voor KERKELIJKE eenheid eerst.

K. S.

De mutsen af.

Toen Johannes Huss openlijk weigerde, zijn z.g.
dwallingen te herroepen, werd hem zijn priesterkleed
uitgetrokken onder het uitspreken van banformules.
Daarna zetten ze hem een papieren bisschopsmuts op
het hoofd, voorzien van het opschrift: „aartskeiter”.
Zoo is hij „ontwijd”, en overgegeven in de handen der
beulsknechten.

Aan die historie moest ik denken bij het lezen van
wat door de redactie van „De Roeper” en ook door
Ds B. A. Bos vooral in de laatste weken geschreven
is om ons kerkvolk toch maar den indruk te geven,
dat wij een groote zonde hebben begaan, door de ons
aangeboden „samenspreking” met de synodocraten te
weigeren.

Aan dierbare woorden daarover ontbreekt het niet,
evenmin als aan een constante veroordeeling van wat
onze kerken en onze deputaten daarin hebben „mis-
daan”. Maar het droevigste van dit alles ligt hierin,
dat de waarheid keer op keer daarbij verdoezeld
wordt.

Het groote punt in deze kwestie heb ik nog niet
eenmaal in „De Roeper” naar voren zien komen. Daar-
door krijgen onze kerkleden een totaal verkeerd in-
druk. Immers, wat hebben ds Weggemans en zijn mede-
deputaten gedaan? Zij hebben het bestaan, ons dit
voor te stellen: „De vergadering worde begonnen met
gemeenschappelijk gebed..... Dit gebed worde uit-
gesproken door den voorzitter van Uw deputaten”
(dus prof. Schilder).

Hoe is het mogelijk! In 1944 en daarna hebben wij
vanwege de synode allemaal een papieren muts op het
hoofd gekregen, met het opschrift: scheurmaker,
woordbreker; in sommige gevallen ook uitdrukkelijk:
ketter. Dat hebben niet alleen de geschorste en afge-
zette voorgangers gekregen, maar allen die „propa-
ganda” maakten voor de vrijmaking. Onlangs beweer-
de ds Schelhaas in „De Roeper”, dat er hier en daar
wel afhouding van het Avondmaal had plaats gevon-
den, maar dat hadden volgens hem de kerken niet
gedaan. Alweer zoo'n ondoordacht neergeschreven be-
wering! Heeft ds Schelhaas in het archief van zijn
kerk dan nooit meer de „richtlijnen” nagelezen, die
een verdwaalde synode in September 1944 aan alle
kerken dicteerde? Daarin werd uitdrukkelijk bevel ge-
geven om allen, die z.g. propaganda voerden voor de
vrijmaking, van de tafel des Heeren af te houden! Wat
is het toch vermoedend, deze dingen telkens weer te
moeten zeggen, terwijl ze al herhaaldelijk letterlijk zijn
gepubliceerd (door Scheps in zijn synodeverslag, door
mij in de „zwarte-lijst”-artikelen, en door ds Janssen
in zijn „De feitelijke toedracht”). De redacteurs van
„De Roeper” moeten eerst eens nadenken en onder-
zoeken, voordat ze aan hun lezers een schoeve en on-
volledige voorstelling van zaken geven.

In hun pleiten voor samenspreking is dat wel heel
erg. Want onze deputaten hebben met verontwaar-
diging den voorslag afgewezen om te bidden „met de
muts op”. Hoe zou zoo'n gebed den Heere welbehage-
lijk kunnen zijn? De Geest zegt immers: „Ik wil dan,
dat de mannen bidden in alle plantsen, opheffende
heilige handen”. Zijn dat heilige handen, die vijf
jaar geleden zulke onheilige vonnissen onder-
teekenden, en ze dit jaar opnieuw hebben bevestigd
voor God en de menschen?

Misschien, dat de Roeper-schrijvers hun tijd ver-
beuzelden met de vraag, waarom ik de slotwoorden van
dien tekst van daareven (1 Tim. 2:8) weglaat: „zon-
der toorn en twisting”. Wees gerust: ook die woer-
den aanvaard ik zonder aarzeling. Precies zooals mijn
Heiland, Die ons waarschuwt tegen vleeschelijken
toorn, maar ons zelf voorgaat in dat andere, dat wij
tot geen prijs mogen nalaten: „en als Hij hen met
toorn rondom aangezien had, meteen bedroefd zijnde
over de verharding van hun hart”..... (Mark. 3:5).
Zullen wij Hem daarin niet eerbiedig navolgen?

De mutsen af! dat roepen wij tot die trouwelooze
synodes en haar trouwelooze volgelingen, als ze een
samenspreking met ons begeeren. Het is niet voldoende,
dat zij en wij ons hoofd ontblooten en de handen
vrouwen. Die handen moeten geheiligd, en van de hoof-
den moet de schandmuts worden weggenomen. En als
ds Schelhaas en anderen zeggen: het zijn maar pa-
piere mutsen, het was geen echte tucht ten aanzien

van het koninkrijk der hemelen — dan vraag ik: was
de papieren muts van Johannes Huss niet bedoeld als
een goddelijk banvonnis? En is de heilige Naam van
God niet aangeroepen in de banvonnissen, die men
over onze hoofden heeft geveld?

Komt, broeders, keert eens terug tot de Schrift. Leest
Johannes 17, woord voor woord (dat hoofdstuk, waar-
mee ds Bos ons telkens tegenkomt). Maar leest ook al
het andere, waarin Christus zichzelf openbaart in
héél de Schrift. Een roerend verhaal over twee men-
schen, die samen bidden, kan ons den weg des Hee-
ren niet duidelijk maken. En wat onze tegenstanders
betreft: hebt u niet gelezen, hoe het den kerkeraad
te Baarn is vergaan? Die besloot een bespreking met
den gebonden kerkeraad te aanvaarden. Maar toen
die bespreking beginnen zou, stelden de synodocraten
als volstreekte voorwaarde, dat men eerst samen in
gebed moest gaan! Gelukkig heeft de gereformeerde
kerkeraad toen gezegd: dat is immers onmogelijk?
Bidden met mutsen op is onheilig; zeker in Baarn,
waar deze ambtsdragers wegens valsche leer en ketterij
zijn gevonnist! De bespreking is niet doorgestaan. Hoe
kan het ook, als jaar in jaar uit geweigerd wordt, de
schandmuts weg te nemen? L. DOEKES.

„Wet en Profeten”

De auteur van „Terzijde” in „In de Waagschaal”
schrijft:

„Als kind woonde ik in een volksbuurt. Het was er
nogal rumoerig.

Wij hadden er enige beruchte vechtersbazen, die elke
Zaterdagavond de hele buurt op stelten zetten.

Geen voorbijganger was veilig voor hen. Zo op de ma-
nier van Slauerhof, die in de Leidsestraat een voorbij-
ganger een klap in het gezicht gaf en, gevraagd naar de
reden, antwoordde: zijn gezicht stond mij niet aan!

De vechtlust werkte aanstekelijk op de jeugd. Ik was
bevriend met een buurling, die met alle meisjes ruzie
maakte. Ik mocht dat wel.

Kerk en Vrede bestond toen nog niet. Totdat hij op
zekere dag ruzie maakte met mijn zusjes. Toen werd
het mij te machtig en ik protesteerde, door hem af te
roepen, hetgeen overigens niet bijzonder heldhaftig was,
daar ik vier jaar ouder was dan hij. Hij protesteerde op
zijn beurt. Maar ik zei rustig: met alle meisjes kun je
je gang gaan, maar van mijn zusjes blijf je af! Ik wist
nog niet, ook al was ik op de christelijke school, dat er
in de Bijbel staat: „alle dingen, die gij wilt, dat u de
mensen zouden doen, doet gij hun ook alto, want dat is
de wet en de profeten”. Voor mijn zusjes nam ik het op.
De andere meisjes liet ik rustig afrosen.

Deze jeugdhervormingen kwamen bij mij op, toen ik
in het „Gereformeerd Weekblad”, dat ik met plezier
lees, een artikel las van Prof. Ridderbos van Kampen.
Een artikel tegen Prof. Zuidema, de professor, over wie
in ons blad Dr Hoekendijk enkele artikelen schreef onder
de titel: „Zuidemaans démasqué”.

Prof. Zuidema is een geweldig jager voor het aange-
zicht des Heren.

Hij is precies mijn buurling. Geen voorbijganger is
veilig voor hem. Hij maakt ruzie met iedereen. Vraag
je hem: waarom sla je mij, dan antwoordt hij als Slaue-
rhof: omdat je gezicht mij niet aanstaat, je ziet er uit
als een ketter!

Tientallen meisjes uit onze kerkelijke buurt heeft hij
afgerost. Maar nu de Gereformeerde Zendingsmensen door
hem worden aangevallen, nu komt Prof. Ridderbos in
actie.

Ik kan het niet helpen, dat ik, al lezend in het voor-
treffelijke artikel van Prof. Ridderbos, de gedachte in
mij voelde opkomen, dat Prof. Ridderbos heel veel lijkt
op mij, toen ik als kleine jongen in dat straatje in die
volksbuurt woonde en tegen mijn buurling zei: met
de andere meisjes ga je je gang maar, dat mag ik wel,
maar van mijn zusjes blijf je af!

Nu moet U luisteren. Prof. Ridderbos zegt over Prof.
Zuidema: „Ik wilde, dat die kerel zich maar met Ban-
ning of Dippel of Jean Paul Sartre bezig houden.
Als die door hem op leven en dood bestreden worden,
nu, ik erken, dat ik dat best kan aanzien zonder flauw
te vallen. Maar ik wil weten, dat ik het maar heel slecht
kan hebben als er van de Zending, van onze Zending,
iets kwaads gezegd wordt”.

Prof. Zuidema kan zijn gang gaan. Laat hij Banning
en Dippel een pak ransel geven. Dat mag Prof. Ridder-
bos wel. Maar afbliven van de Gereformeerde Zending-
mensen.

Ja waarlijk, Prof. Ridderbos lijkt precies op mij, toen
ik nog die kleine jongen was. Met alle meisjes uit ons
kerkelijk buurtje mag Prof. Zuidema ruzie maken, maar
van de zusjes van Prof. Ridderbos moet hij afbliven.

Het verschil is alleen, dat ik toentertijd wet en pro-
feten nog niet kende en nog niet wist, dat Mattheus 7
vs 12 in de Bijbel staat. En ik mag toch veronderstellen,
dat Prof. Ridderbos dat wel weet”.

Tot zoover de schrijver. Wij zijn het lang niet altijd
met hem eens. Maar als we lezen hoe men in de door
hem bedoelde kringen over Barth spreekt, en over de
oecumenische beweging, dan zeggen we: hier ligt wel
eenige waarheid in. Helaas. K. S.

Boekbespreking

R. Marsman: „Vier Koningskinderen”.
Bosch & Keuning N.V./Daamen N.V.,
Baarn/s-Gravenhage.

De schrijfster laat aan haar boek de volgende woor-
den voorafgaan: „Het is een voorrecht, het koninklijk
gezin te kennen en dat voorrecht genieten wij, Neder-
landers, gelukkig allen in mindere of meerdere mate”.

De bedoeling van het boek is, die kennis te vergroeten, ons in intiemer verband te brengen met de vier prinsesjes.

Hing er vroeger over het hofleven een sluier, zoodat oningewijden zich slechts een fantastische voorstelling konden vormen over het huiselijk leven der vorsten en hun kroost, tegenwoordig is dit, gelukkig, wel radicaal veranderd. Wat was het een prachtig gebaar van onze jarige Koningin en den Prins-gemaal, dat zij bij de inhuldiging niet alleen in de gouden koets zich vertoonden aan het geheele volk, maar dat die koets het geheele gezin bevatte. Nederland kreeg met zijn nieuwe koningin tevens het gansche gezin, de prinsesjes mochten deelen in de vreugde der ouders, omdat zij ook bestemd zijn eens mede de verantwoordelijkheid te dragen. Koningskinderen zijn gewone menschen, als alle anderen, maar ze hebben een zwaarder leven dikwijls en dat begint reeds in de jeugd. Zij moeten opgevoed worden als normale kinderen en als menschen wien een zware taak eens wacht, die een enorme algemeene ontwikkeling vraagt. Als kinderen reeds zijn zij dragsters eener traditie. Het is geen toeval, maar Gods wil, dat het huis Oranje zoo nauw verbonden werd en is aan het Nederlandsche volk. Ook daarvan moeten de prinsessen doordrongen zijn.

Het mooie van het boek, ons door mevr. Marsman geschenken, is dat zij op ongekunstelde wijze ons een blik doet slaan in het leven en de opvoeding van allen dag der vier Oranjetelgen, die allen hun eigen karakter en liefhebberijen hebben. Het is eigenlijk maar een kort, eenvoudig relaas, onopgesmukt en volkomen eerlijk. Trouwens de geheele copie is nauwkeurig gecontroleerd door H.M. de Koningin zelf. En zoo veel weet ieder al wel, dat deze koninklijke moeder er niet van houdt, dat er om haar kinderen heen gefantaseerd wordt, opdat zij over het paard getild worden.

Een betere censor dan deze moeder kon de schrijfster niet vinden.

Wat het boek verder zeer aantrekkelijk maakt, is de pracht collectie foto's, hier, veelal voor het eerst, gepubliceerd. Zij geven een zeer duidelijk beeld van het milieu, de hobby's en het serieuze schoolleven van de prinsessen.

Bijzonder interessant zijn de zuivere reproducties van twee opstellen, een van Beatrix en een van Irene. Zoo schrijven dezen naar vorm en inhoud. Deze „litteraire" producten zijn eigenhandig geïllustreerd. En dan die kleuren-reproductie van een tekening door Beatrix in 1948 gemaakt! Wat een goede indruk geeft die van haar artistieke. Meer geestig zijn de reproducties der tekeningen van Irene en Margriet. Ieder kan ze leggen naast die van eigen kinderen.

Zoo brengt dit prachtig geïllustreerde boek het koninklijk gezin heel dicht bij ons. Wij zien hoe ze leven en wat ze doen en wat ze kunnen. We hooren wat ze thuis en op school verrichten, hun dagindeeling en hun belevenissen. Over de godsdienstige ontwikkeling wordt kort gesproken. De koningin neemt die tot dusver zelf ter hand en de schrijfster wil niet de onbescheidenheid hebben, daar dieper op in te gaan. Wij kunnen dit begrijpen, omdat dit zeer belangrijke deel der opvoeding een te persoonlijk karakter draagt, om dit in een boek openlijk te behandelen.

Wij bezitten al een reeks van publicaties en foto-verzamelingen in verband met onze Koninklijke familie. Deze laatste is stellig niet de minste. Dit boek houdt waarde ook voor later, als wij kunnen zien welke persoonlijkheden gegroeid zijn uit deze kinderlijke prinsessen. Het is een boek, dat heel veel ter hand genomen zal worden. Zooals men graag foto's toont en ziet van eigen kinderen, zal men het doen met die van „onze" prinsesjes.

Gron.

H. S.

Kerk en Koninkrijk Gods (XIII)

POP. WETENSCH. SCHETSEN

NED. GEL. BEL. (ART. 27 EN 36).

Ons rest nog een bespreking van wat de Nederlandsche Geloofsbelijdenis en de liturgische formulieren zeggen over de verhouding van kerk en koninkrijk Gods.

Wat de Nederlandsche Geloofsbelijdenis betreft, van belang zijn hier de artikelen 27 en 36.

In artikel 27 belijden wij, dat de kerk er is van het begin der wereld tot het einde; gelijk daaruit blijkt, dat Christus een eeuwig Koning is, die zonder onderdanen niet zijn kan.

Met deze belijdenis heeft Dr H. J. Westerink weer moeite. Hij heeft immers geconstrueerd, dat de Christus slechts Hoofd is van Zijn kerk. Koning daarentegen is Hij alleen in het rijk Gods. De bevoegdheden van Hoofd en Koning zijn evenals de „terreinen" van kerk en koninkrijk Gods door Dr Westerink gedeeld en gescheiden. Zij moeten onvermengd en onveranderd blijven.

Daarom vraagt Dr Westerink zich bij artikel 27 van de Nederlandsche Geloofsbelijdenis ongerust af: „Ligt hier inderdaad de verwarring van kerk en koninkrijk, in dien zin dat van Christus' koningschap gesproken wordt in de verhouding tot de kerk?"

In het antwoord op die vraag gaat de schrijver, die de Nederlandsche Geloofsbelijdenis wil handhaven als zuiver gereformeerd in onderscheiding van den z.i. door Roomsche en Lutherse dwalingen beïnvloeden Catechismus, opnieuw zijn naam als exegeet schade doen door het geven van een gewrongen uitlegging, die niet anders tot inzicht heeft dan bescherming van eigen onhoudbare lievelingsideeën.

Koste wat kost wil Dr Westerink vasthouden aan de gedachte van de scheiding van de bevoegdheden van den Christus als Hoofd van de kerk en Koning van het rijk Gods en daarmee aan de idee van kerk en koninkrijk Gods als twee aparte „terreinen".

Zelfs tracht hij het te doen voorkomen, alsof zijn constructie geheel gesteund wordt door artikel 27 der Confessie. Luister maar.

Dr Westerink merkt op, „dat de geciteerde bijzin („gelijk daaruit blijkt, dat Christus een eeuwig Koning is, dewelke zonder onderdanen niet zijn kan") van den vorigen, over het voortbestaan van de kerk, gescheiden is door een punt-komma. D.w.z. de twee gedachten worden dus niet zonder meer aan elkaar gelijkgesteld als twee grootheden van gelijke waarde en van eenzelfde terrein. Integendeel: het is blijkbaar meer een kwestie van parallelie: er is een gedachte (over het voortbestaan der kerk), die nader verklaard wordt door een andere gedachte (van een ander terrein)..... De opsteller haalt de twee gedachten scherp uit elkaar: de kerk bestaat voort. Net zoo goed als Christus als eeuwig koning niet zonder onderdanen zijn kan; net zoo goed als het koninkrijk Gods."

Zoo meent Dr Westerink, dat artikel 27 staving biedt aan zijn theorie van kerk en koninkrijk a's twee geheel afzonderlijke, zij het met elkaar vergelijkbare terreinen.

De dwaasheid van dit alles springt direct naar voren. Allereerst: het beroep op de punt-komma is uitermate zwak. Men kan op het gebruik van leestekens

in den tekst van de Confessie geen vergaande conclusies bouwen. Dat kan in dit geval nog te minder, omdat in den authentieke Franschen tekst geen punt-komma maar simpel een komma staat (vgl. Bakhuizen v. d. Brink, De Nederl. Bel. geschriften, Amsterdam 1940, pag. 112).

Voorts: stel even, dat de uitleg van Dr Westerink het gelijk aan zijn zijde heeft, wat heeft het dan voor zin, dat hier zoo breed gesproken wordt over den Koning en Zijn onderdanen? Waarom staat er dan niet eenvoudig: „Deze kerk zal zijn tot den einde toe, evenals het koninkrijk Gods"?

Maar bovendien: de exegese van Dr Westerink is duidelijk in strijd met den tekst. Er staat niet „gelijk daarmee in overeenstemming is, dat....." of iets dergelijks, maar er wordt gezegd „gelijk daaruit blijkt, dat.....". Er wordt geen vergelijking gemaakt van het voorgaande met iets geheel anders, maar er wordt een bewijs geleverd.

De bedoeling is niet: „het terrein van de kerk blijft bestaan: net zoo goed als het terrein van het koninkrijk Gods."

De eenvoudige zin van de woorden is: de kerk zal er altijd zijn, omdat Christus als eeuwig Koning niet zonder onderdanen zijn kan.

Het blijkt ook zeer duidelijk uit den oorspronkelijken tekst van de belijdenis, dat hier geen vergelijking doch een bewijsvoering wordt gegeven.

Deze tekst luidde in de Nederlandsche vertaling van 1562 aldus: „Dese Kercke heeft gheweest vanden aenbeginnen der werelt, ende sal oec zijn totten eynde: als hier door blijkt: namelijk, dat Christus is de ewighe Konink: daer wt vo'cht, dat hy sonder Onderdanen niet en kan ghezijn." (F. J. Los, Tekst en Toelichting..., Utrecht 1929, pag. 232 e.v.).

In dezen tekst ziet men nog duidelijk de verschillende onderdelen van de redeneering. De eerste stelling luidt: Christus is een eeuwig Koning. De volgende: Dat brengt met zich, dat Hij zonder onderdanen niet zijn kan. En de conclusie, waarop het in artikel 27 aankomt, is dan: En dus zal de kerk er altijd zijn.

Wanneer men den gang van de bewijsvoering goed heeft opgemerkt, ziet men scherp, hoe de Belijdenis in artikel 27 zeer schriftuurlijk spreekt over de verhouding van kerk en koninkrijk Gods.

De kerk wordt hier nadrukkelijk beleden als de vergadering van de onderdanen van het Koninkrijk der hemelen.

Omdat er altijd onderdanen zullen zijn van den Christus, Die den troon van Zijn vader David bek'om om over 't huis van Jacob Koning te zijn in der eeuwigheid (Luc. 1:32, 33, oorspronkelijk een van de bewijspplaatsen voor art. 27), daarom zal er altijd een kerk zijn.

De Koning der kerk is er altijd en Hij kan nimmer zonder onderdanen. Die zullen er dus ook altijd zijn. En daarom zal er ook immer wezen de vergadering van de trouwe onderdanen, de volksvergadering van het rijk van Christus: de kerk.

Artikel 27 van de Geloofsbelijdenis blijkt, bij ongekunstelde lezing, van de kerk en het koninkrijk van Christus te spreken gelijk de Schrift dat doet en dus

lijnrecht tegen de theoremen van Dr Westerink over te staan.

Eveneens is dat het geval met artikel 36, gelijk dat artikel vóór het jaar 1905 als belijdenis van de Gereformeerde Kerken in deze landen gelding bezat.

De kerken hebben beleden, dat het ook 't ambt der overheden is de hand te houden aan den heiligen Kerkedienst, om te weren en uit te roeien alle afgoderij en valschen godsdienst, om het rijk van den antichrist te gronde te werpen en het Koninkrijk van Jezus Christus te doen vorderen, het Woord des Evangelies overal te doen prediken.

Hier vinden wij de belijdenis der vaderen inzake de taak der magistraten ten aanzien van de kerkelijke zaken.

Die taak heeft een negatieve en een positieve zijde. Ook ten opzichte van de eerste tafel der wet moet de overheid de boozen straffen en de vromen beschermen.

De magistraat dient de zonden ook tegen de eerste tafel der wet te bedwingen en te waken ook over de naleving van de eerste vier geboden.

De negatieve zijde van het ambt der overheden ten opzichte van de eerste tafel der wet bestaat in het weren en uitroeien van alle afgoderij en valschen eeredienst en het te gronde werpen van het rijk van den antichrist.

Het doen voortgaan van het Koninkrijk van Jezus Christus en het overal doen prediken van het Woord des Evangelies is de positieve kant van deze overheidstaak.

Tegenover het weren en uitroeien van alle afgoderij en valschen cultus staat het overal doen prediken van het Woord des Evangelies, gelijk tegenover het te gronde werpen van het rijk van den antichrist wordt gesteld het doen vorderen van het Koninkrijk van Jezus Christus.

Maar het is nu opmerkelijk, dat de volgorde chias-tisch is: bij de omschrijving van de negatieve zijde van het overheidsambt wordt eerst gesproken van de taak ten opzichte van den valschen eeredienst en daarna van het werk ten aanzien van het rijk van den antichrist, terwijl juist omgekeerd in de formulering van den positieven kant van het magistratenambt eerst over het Koninkrijk van Jezus Christus wordt gehandeld en daarna over de prediking van het Woord des Evangelies.

Deze volgorde, die als het ware een verstrengeling is, toont o.i., hoe de vaderen een direct en nauw verband zagen tusschen kerkelijken cultus en koninkrijk zoowel bij de valsche kerk en de secten als bij de ware kerk van Jezus Christus.

Indien de overheid het rijk van den antichrist wil te gronde werpen, dient zij allereerst en allernooch bedacht te zijn op wering en uitroeping van alle afgoderij en valschen cultus.

En omgekeerd geldt ook: de magistraten kunnen het Koninkrijk van Jezus Christus alleen doen voortkomen door de hand te houden aan den heiligen Kerkedienst en overal het Woord van het Evangelie te doen prediken. Want dat Evangelie is het Evangelie van het Koninkrijk en door de verkondiging daarvan werkt de Heilige Geest het geloof in de harten (H. Cat. Zond. 25).

Dat Evangelie is het zaad der wedergeboorte en de spijs der ziel voor de burgers van het rijk (vgl. D.L.R. III/IV, 17).

En de kerkedienst is het heilig ministerium van de volksvergadering van het koninkrijk der hemelen.

Men kan van meening verschillen over de vraag, of de verandering, welke in het jaar 1905 in artikel 36 is aangebracht, als juist moet worden gepezen dan wel als willekeurig moet worden gebrandmerkt. Dat is een kwestie op zichzelf, waarover wij thans niet handelen.

Het gaat nu om de belijdenis van den samenhang van kerk en koninkrijk Gods, gelijk die belijdenis impliciet ligt opgesloten in de confessie over het ambt der overheden.

Hoe men ook denke over de oude formulering van de overheidstaak, de „ingewikkelde" belijdenis van het onlosmakelijk verband van kerk en koninkrijk Gods is stellig naar de Schriften.

Zij is ook in overeenstemming met den Heidelberg-schen Catechismus, vooral met den door Dr Westerink zoo gesmaaden Zondag 48.

Het Woord is het Evangelie van het koninkrijk en de kerk is de volksvergadering van het Godsrijk.

Daarom bidden wij: „Uw Koninkrijk kome", d.i. regeer ons door Uw Woord; bewaar en vermeerder Uw kerk.

Daarom is het doen prediken van het Woord des Evangelies en het handhaven van den heiligen Kerkedienst een doen vorderen van het Koninkrijk van Jezus Christus.

Waarom heeft Dr Westerink op dit punt ook artikel 36 der Confessie niet op gelijke scherpe wijze beschuldigd als hij Zondag 48 van den Catechismus heeft gedaan?

Waarom heeft hij geponeerd, „dat in de Nederlandsche Geloofsbelijdenis de kwestie van kerk en koninkrijk Gods duidelijker en Schriftuurlijker gesteld is dan in den Catechismus"?

Immers ook inzake de verhouding van kerk en koninkrijk der hemelen blijken de Nederlandsche Gereformeerde belijdenisgeschriften een en ondeelbaar.

Amsterdam.

J. FABER.